

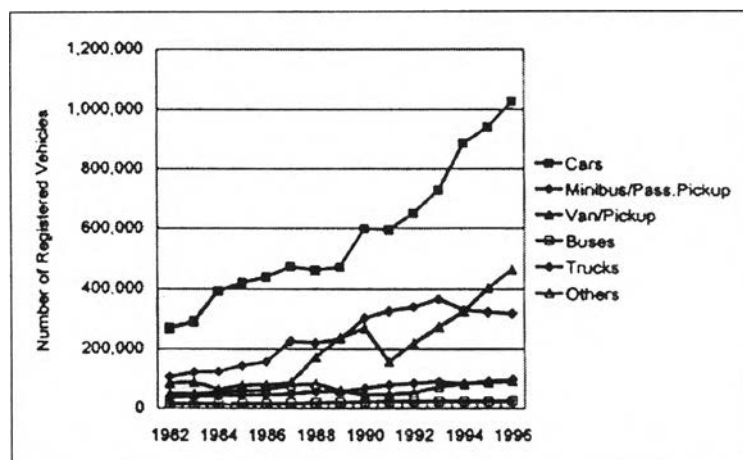
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

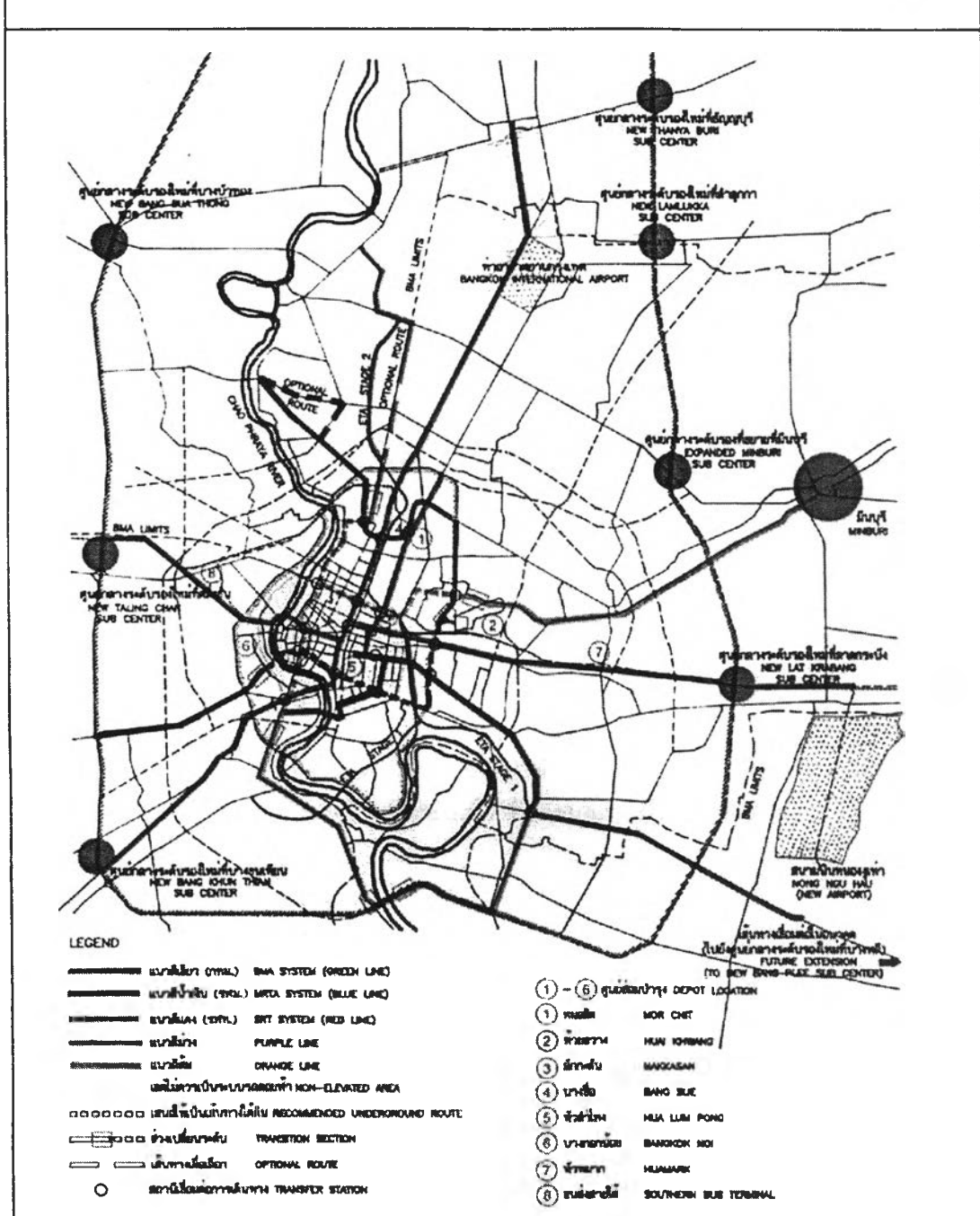
ในปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่า ปัญหาการจราจรติดขัดในกรุงเทพมหานครเป็นปัญหาที่สร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก การดำรงชีวิตในแต่ละวันต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเดินทาง ทำให้โอกาสในการประกอบกิจกรรมอื่น ๆ มีน้อยลง ยังไม่นับรวมถึงปัญหาทางด้านสุขภาพจิต และปัญหาทางด้านมลภาวะที่เกิดขึ้นตามมา รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและได้กำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ ที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจร แต่ความพยายามที่เน้นการปรับปรุงและเพิ่มจำนวนพื้นที่ถนนให้พอเพียงกับปริมาณรถ อาจทำได้เพียงบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะสั้น เนื่องด้วยปริมาณการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลที่เพิ่มสูงขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว ดังแสดงให้เห็นจากเส้นกราฟในรูปที่ 1.1 โดยสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการที่รัฐจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคล แต่ละเลยในด้านการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ ค่านิยมที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปในรูปแบบที่ระบบขนส่งสาธารณะเป็นเพียงระบบการเดินทางพื้นฐานที่จัดมีไว้สำหรับผู้ที่ไม่มีโอกาสครอบครองรถยนต์ส่วนบุคคลเท่านั้น

รูปที่ 1.1 จำนวนรถประเภทต่างๆ ที่จดทะเบียนในเขตกรุงเทพมหานคร
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (2541)

สำหรับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้แสดงให้เห็นแล้วว่า การแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดโดยใช้วิธีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการจราจรแต่เพียงอย่างเดียวไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสม แนวทางการแก้ไขปัญหาคควรที่จะหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะมากขึ้นเพื่อยกระดับให้เป็นรูปแบบการเดินทางหลัก ซึ่งจะเป็นการลดปริมาณการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลลง

แนวคิดแผนแม่บท MASTER PLAN CONCEPT

รูปที่ 1.2 แผนแม่บทระบบขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (2538)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีค่าความยืดหยุ่นมาทำการวิเคราะห์ความต้องการในการเดินทาง โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังต่อไปนี้

1. เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นของความต้องการในการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อทำการศึกษาทฤษฎี แนวความคิด และทบทวนผลงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา ที่จะให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการนำมาวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นของความต้องการในการเดินทาง
3. เพื่อทำการศึกษาแนวทาง วิธีการ และขั้นตอนที่เหมาะสม ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นของความต้องการในการเดินทาง
4. เพื่อให้ทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยต่างๆ ในส่วนของวิธีการที่ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นของความต้องการในการเดินทาง

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา พอดีแบ่งออกได้เป็นข้อหลักๆ ดังต่อไปนี้

1. พื้นที่ศึกษาที่อยู่ในขอบเขตของการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่พื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. รูปแบบของระบบขนส่งสาธารณะ ที่จะนำมาศึกษาประกอบไปด้วยรูปแบบการเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทางธรรมดา รถโดยสารประจำทางปรับอากาศ และรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน (รถไฟฟ้า BTS)
3. ขั้นตอนและวิธีการวิเคราะห์ จะใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นจากแบบจำลองการเลือกรูปแบบในการเดินทาง (Mode Choice Model) ซึ่งสร้างขึ้นจากข้อมูลที่เก็บโดยใช้เทคนิควิธี Stated Preference โดยในการวิเคราะห์จะวิเคราะห์หาค่าความยืดหยุ่นของความต้องการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่สนใจในรูปแบบเดียวกัน (Direct Elasticity) และผลกระทบที่เกิดขึ้นข้ามรูปแบบ (Cross Elasticity) ระหว่างรูปแบบการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะกับการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจถึงแนวคิด ขั้นตอน รวมทั้งวิธีการในการหาค่าความยืดหยุ่นของความต้องการ ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาวิธีการวิจัยให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จากผลการศึกษาที่ได้จะก่อให้เกิดความเข้าใจต่อพฤติกรรมของผู้เดินทางในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้โดยสาร และสามารถดึงดูดผู้ใช้บริการ เป็นการแบ่งเบาสภาพการจราจรที่ติดขัดอันเนื่องมาจากภาวะความนิยมในการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล รวมถึงเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในอนาคตต่อไป